

ADOLYGIAD O'R LLAWLYFR – RHAN 4

- Cyllid dirprwyedig i ysgolion dan y Gronfa Ysgolion Gwell
- Contractau a Chytundebau Lefel Gwasanaeth i ysgolion

Mae canllaw Llywodraeth Cynulliad Cenedlaethol Cymru'n nodi'n eglur y dylai mwyafrif aelodau'r Fforwm fod yn llywodraethwyr a phenaethiaid. Does dim gofyn am gydraddoldeb rhifau rhwng llywodraethwyr a phenaethiaid ac mae cynrychiolaeth yn amrywio ar draws Cymru.

Corff ymgynghorol yw'r Fforwm, sydd ddim yn gwneud penderfyniadau, ond fe all fod yn ddylanwadol trwy edrych ar ffactorau fel y canlynol:

- Yr anghydraddoldeb rhwng gwariant ar bob disgybl o un AALI i'r llall
- I ba raddau y mae'r AALI yn dirprwyo cyllid i ysgolion
- Cyfran addysg o gyllid cyfalaf yr Awdurdod
- Sut mae gwariant ar addysg yn cymharu gyda'r Asesiad wedi'i Seilio ar Ddangosyddion (yr hyn y mae Llywodraeth Cynulliad Cenedlaethol Cymru'n credu y dylai'r Awdurdod fod yn ei wario)

Mae profiad yn awgrymu bod Fforymau Cyllideb Ysgol yn gwneud gwahaniaeth mewn dwy ffordd o leiaf:

- i Gwneud cyllido ysgolion yn fwy eglur i lywodraethwyr a phenaethiaid
- ii Rhoi gwell dealltwriaeth o anghenion gwario ysgolion i aelodau'r Cyngor a swyddogion (yn arbennig y Cyfarwyddwr Cyllid).

7. Y CWRICWLWM

Cyflwynwyd cwricwlwm diwygiedig i blant 3 – 19 oed yng Nghymru ym mis Medi 2008. Mae'r cwricwlwm newydd yn diwallu anghenion dysgwyr unigol tra'n cymryd i ystyriaeth anghenion ehangach Cymru. Nod y cwricwlwm yw:

- canolbwyntio ar y dysgwr;
- sicrhau bod datblygiad sgiliau priodol wedi'u cynnwys yn y cwricwlwm cyfan;
- canolbwyntio ar barhad a chynnydd 3-19 trwy adeiladu ar y Cyfnod Sylfaen a chysylltu'n effeithiol gyda'r rhaglen Llwybrau Dysgu 14-19;
- cefnogi polisi'r Llywodraeth, yn cynnwys dwyieithrwydd, Cwricwlwm Cymreig, Ewrop a'r Byd, cyfleoedd cyfartal, bwyd a ffitrwydd, datblygu cynaliadwy a dinasyddiaeth byd-eang a byd gwaith ac entrepreneuriaeth;
- parhau i gyflwyno cwricwlwm gwahaniaethol sydd yn briodol i Gymru.

Cyfnod Sylfaen

Datblygwyd y Cyfnod Sylfaen ar gyfer anghenion plant ifanc tra'n ategu a hyrwyddo dysgu yng Nghyfnod Allweddol 2. Y saith maes dysgu yw:

- Datblygiad Personol a Chymdeithasol, Lles ac Amrywiaeth Diwylliannol
- Iaith, Llythrennedd a Sgiliau Cyfathrebu
- Datblygiad Mathemategol
- Dwyieithrwydd
- Gwybodaeth a Dealltwriaeth o'r Byd
- Datblygiad Corfforol
- Datblygiad Creadigol

ADOLYGIAD O'R LLAWLYFR – RHAN 4

Cyflwynir y Cyfnod Sylfaen dros bedair blynedd fel â ganlyn:

- Medi 2008 i bob plentyn 3-4 oed yn y Cyfnod Sylfaen
- Medi 2009 i bob plentyn 4-5 oed yn y Cyfnod Sylfaen
- Medi 2010 i bob plentyn 5-6 oed yn y Cyfnod Sylfaen
- Medi 2011 i bob plentyn 6-7 oed yn y Cyfnod Sylfaen

O'r dyddiadau hyn, disodlir y cwricwlwm cenedlaethol cyfredol ar gyfer Cyfnod Allweddol 1.

Mae gwybodaeth ychwanegol ar gael yn:

<http://new.wales.gov.uk/topics/educationandskills/curriculumassessment/arevisedcurriculumforwales/foundationphase/?skip=1&lang=cy>

Cwricwlwm Ysgol

Yn ôl y gyfraith rhaid i'r cwricwlwm fod yn gytbwys ac yn eang ei sylfaen a rhaid iddo hyrwyddo datblygiad ysbrydol, moesol, diwylliannol, meddyliol a chorfforol disgyblion a chymdeithas a pharatoi disgyblion ar gyfer cyfleoedd, cyfrifoldebau a phrofiadau bywyd oedolion. Rhaid i bob ysgol a gynhelir ddarparu'r cwricwlwm cenedlaethol, addysg grefyddol, addoli ar y cyd, addysg rhyw ac addysg bersonol a chymdeithasol. Mae gyrfaeod a byd gwaith hefyd yn rhan o'r cwricwlwm sylfaenol i blant 11 – 19 oed.

Cwricwlwm Cenedlaethol

Trefnir y Cwricwlwm Cenedlaethol mewn pedwar cyfnod, a elwir yn Gyfnodau Allweddol.

<i>Cyfnod Allweddol</i>	<i>Blwyddyn Ysgol</i>	<i>Oedran Disgyblion</i>
Cyfnod Sylfaen *	1 a 2	3 - 7
2	3, 4, 5 a 6	7 - 11
3	7, 8 a 9	11 – 14
4	10 a 11	14 - 16

* Gweler y wybodaeth flaenorol am y Cyfnod Sylfaen

ADOLYGIAD O'R LLAWLYFR – RHAN 4

Cwricwlwm Ysgol – Cyfnodau Allweddol 2 i 4 ac ôl 16

7 – 14		14 - 19	
Cyfnod Allweddol 2	Cyfnod Allweddol 3	Cyfnod Allweddol 4	ôl-16
Gofynion statudol y cwricwlwm cenedlaethol			
Saesneg	Saesneg	Saesneg	
Cymraeg +	Cymraeg +	Cymraeg +	
Ieithoedd Tramor Modern #	Ieithoedd Tramor Modern		
Mathemateg	Mathemateg	Mathemateg	
Gwyddoniaeth	Gwyddoniaeth	Gwyddoniaeth	
Dylunio a thechnoleg	Dylunio a thechnoleg		
Technoleg gwybodaeth a chyfathrebu	Technoleg gwybodaeth a chyfathrebu		
Hanes	Hanes		
Daeryddiaeth	Daeryddiaeth		
Celf a Dylunio	Celf a Dylunio		
Cerddoriaeth	Cerddoriaeth		
Addysg Gorfforol	Addysg Gorfforol	Addysg Gorfforol	
Gofynion statudol eraill			
Addysg Grefyddol	Addysg Grefyddol	Addysg Grefyddol	Addysg Grefyddol
Addysg Rhyw °	Addysg Rhyw	Addysg Rhyw	Addysg Rhyw
	Gyrfaoedd a byd gwaith	Gyrfaoedd a byd gwaith *	Gyrfaoedd a byd gwaith *
Addysg bersonol a chymdeithasol	Addysg bersonol a chymdeithasol	Addysg bersonol a chymdeithasol *	Addysg bersonol a chymdeithasol *

- + cyfeirio at y modelau ar gyfer Cymraeg a Chymraeg Ail Iaith
- # Mae fframwaith heb fod yn statudol Cyfnod Allweddol 2 ar gyfer Ieithoedd Modern Tramor
- ° Mae'n ofynnol i ysgolion cynradd yng Nghymru gael polisi ar addysg rhyw
- * Mae gan ddysgwyr llawn amser yng Nghyfnod Allweddol 4 ac ôl-16 hawl i'r Craidd Dysgu 14–19, ac mae'r rhain yn rhan ohono.

Cyflwynir pynciau'r cwricwlwm cenedlaethol diwygiedig fel â ganlyn:

Medi 2008 Blynyddoedd 3, 4, 5 a Blynyddoedd 7 ac 8

Medi 2009 Blynyddoedd 6, 9 a Blwyddyn 10: Cymraeg ail iaith ac addysg gorfforol

Medi 2010 Blwyddyn 10: Saesneg, Cymraeg a Mathemateg
Blwyddyn 11: Cymraeg ail iaith ac addysg gorfforol

Medi 2011 Blwyddyn 11: Saesneg, Cymraeg a Mathemateg

Mae gwybodaeth ychwanegol ar gael yn:

<http://wales.gov.uk/topics/educationandskills/curriculumassessment/arevisedcurriculumforwales/?skip=1&lang=cy>

ADOLYGIAD O'R LLAWLYFR – RHAN 4

Datblygu Sgiliau

Mae datblygu sgiliau yn sylfaen i fframwaith y Cyfnod Sylfaen, holl bynciau'r cwricwlwm cenedlaethol a hefyd y fframweithiau ar gyfer addysg bersonol a chymdeithasol, gyrfaoedd a byd gwaith ac addysg grefyddol, a'r nod yw sicrhau ymagwedd glir tuag at ddysgu.

Bydd y sgiliau hyn yn galluogi dysgwyr o unrhyw oedran i ddod yn llwyddiannus, boed yn yr ysgol, y gweithle, yn y cartref neu yn rhywle arall. Mae'r rhan hwn o'r cwricwlwm yn ategu gofynion cyflogwyr ac eraill a bydd yn gymorth i ddelio gyda phryderon cyfredol am brinder sgiliau yng Nghymru ac mewn rhannau eraill o'r Deyrnas Unedig, Ewrop a'r byd yn gyffredinol.

Mae rhagor o wybodaeth ar gael yn:

<http://new.wales.gov.uk/topics/educationandskills/curriculumassessment/arevisedcurriculumforwales/skillsdevelopment/?skip=1&lang=cy>

Gofynion eraill y cwricwlwm

Addysg Bersonol a Chymdeithasol

Mae addysg bersonol a chymdeithasol (ABCh) yn ffurfio rhan o'r cwricwlwm sylfaenol i bob disgybl cofrestredig rhwng 7 ac 16 oed mewn ysgolion a gynhelir. Cyfrifoldeb yw ysgolion yw cynllunio a chyflwyno rhaglen eang, gytbwys o ABC hi ddiwallu anghenion penodol dysgwyr. Mae ABCh yn paratoi disgyblion i fod yn bersonol ac yn gymdeithasol effeithiol trwy ddarparu profiadau dysgu lle y gallant ddatblygu a defnyddio sgiliau, archwilio agweddau a gwerthoedd personol a chaffael gwybodaeth a dealltwriaeth priodol. Nod ABCh yn benodol yw:

- datblygu hunan barch a synnwyr o gyfrifoldeb personol dysgwyr
- hyrwyddo hunan barch, parch tuag at eraill a dathlu amrywiaeth
- arfogi dysgwyr i fyw bywydau diogel, iach
- paratoi dysgwyr ar gyfer dewisiadau a chyfleoedd dysgu gydol oes
- ymrymuso dysgwyr i gymryd rhan yn eu hysgolion a chymunedau fel dinasyddion cyfrifol gweithgar yn lleol, yn genedlaethol ac yn fyd-eang
- meithrin ymagweddau ac ymddygiad cadarnhaol tuag at egwyddorion datblygu cynaliadwy a dinasyddiaeth byd-eang
- paratoi dysgwyr ar gyfer sialensau, dewisiadau a chyfrifoldebau gwaith a bywyd oedolion.

Mae rhagor o wybodaeth ar gael yn:

<http://new.wales.gov.uk/topics/educationandskills/curriculumassessment/arevisedcurriculumforwales/pse/?skip=1&lang=cy>

ADOLYGIAD O'R LLAWLYFR – RHAN 4

Gyrfaoedd a Byd Gwaith

Mae gyrfaoedd a Byd Gwaith (GBG) yn ffurfio rhan o'r cwricwlwm sylfaenol o bob disgybl cofrestredig rhwng 11 ac 16 oed mewn ysgolion a gynhelir. Mae hefyd yn rhan o ofynion Craidd Dysgu y Llwybrau Dysgu 14-19 oed.

Mae'n dwyn ynghyd ac yn adolygu'r fframweithiau blaenorol ar gyfer addysg yn berthynol i waith, ac addysg ac arweiniad gyrfaoedd. Mae GBG yn canolbwyntio ar sicrhau bod pobl ifanc yn barod i gymryd eu lle mewn byd gwaith sydd yn newid yn gyflym o fewn yr economi bydeang.

Dylai GBG helpu dysgwyr i:

- archwilio'r agweddau a'r gwerthoedd sydd eu hangen ar gyfer cyflogadwyaeth a dysgu gydol oes
- cynllunio a rheoli eu llwybr trwy'r ystod o gyfleoedd mewn dysgu a gwaith
- gwneud dewisiadau gyrfa effeithiol
- dod yn entrepreneuriaidd
- ffynnu mewn amrywiol leoliadau gwaith
- dod yn gymhellol, nodi nodau hir dymor a goresgyn rhwystrau
- gweld perthnasedd eu hastudiaethau i'w bywyd a'u gwaith
- datblygu Sgiliau Allweddol a sgiliau eraill y mae cyflogwyr eu hangen
- paratoi ar gyfer sialensau, dewisiadau a chyfrifoldebau gwaith a bywyd oedolyn.

Mae rhagor o wybodaeth ar gael yn:

<http://new.wales.gov.uk/topics/educationandskills/curriculumassessment/arevisedcurriculumforwales/careerworldofwork/?skip=1&lang=cy>

Addysg Rhyw

Yn ôl y gyfraith rhaid i bob ysgol a gynhelir gael polisi addysg rhyw ysgrifenedig wedi'i ddiweddarau, sydd ar gael i'w ddarllen, yn enwedig gan rieni. Ym mhob ysgol uwchradd a gynhelir mae addysg rhyw yn orfodol. Mewn ysgolion cynradd mater i'r ysgolion unigol, mewn ymgynghoriad gyda'r llywodraethwyr, yw penderfynu sut orau i ddelio gydag addysg rhyw, yn unol ag anghenion disgyblion a chymeriad ac ethos yr ysgol.

ADOLYGIAD O'R LLAWLYFR – RHAN 4

Addysg Grefyddol

Mae Addysg Grefyddol yn bwnc statudol ar gyfer pob disgybl ysgol, ac eithrio'r rhai y mae eu rhieni wedi'u tynnu o'r gwersi. Nid yw'r gofyniad hwn yn berthynol i golegau Addysg Bellach. Rhaid i Addysg Grefyddol adlewyrchu'r ffaith mai Cristnogol yn bennaf yw traddodiadau crefyddol yng ngwledydd Prydain, tra'n cymryd i ystyriaeth dysgeidiaethau ac ymarferion y prif grefyddau eraill a gynrychiolir yng ngwledydd Prydain.

Yn ôl y fframwaith Addysg Grefyddol mae'n ofynnol:

- hyrwyddo datblygiad ysbrydol, moesol, diwylliannol, meddyliol a chorfforol disgyblion yn cynnwys y rhai mewn lleoliadau meithrin;
- darpariaeth priodol i bob disgybl cofrestredig ym mhob ysgol a gynhelir yng Nghymru;
- dylid astudio Cristnogaeth ym mhob cyfnod allweddol ac mai'r prif grefyddau eraill yw'r rhai a gynrychiolir yng ngwledydd Prydain;
- dylai addysg grefyddol fod yn anenwadol, ond nid yw dysgu am gatecism neu fformiwlari neilltuol wedi'i wahardd (h.y. gellir astudio cymariaethau a gwahaniaethau mewn credoau, dysgeidiaethau ac ymarferion y traddodiadau crefyddol).

Mae rhagor o wybodaeth ar gael yn:

<http://new.wales.gov.uk/topics/educationandskills/curriculumassessment/arevisedcurriculumforwales/religiouseducation/?skip=1&lang=cy>

Addoli ar y Cyd

Rhaid i bob ysgol (ond nid colegau addysg bellach) ddarparu gweithred dyddiol o addoli ar y cyd sydd yn Gristnogol yn gyffredinol i'w holl ddisgyblion cofrestredig, Gall rhieni dynnu eu plant o addoli ar y cyd a gall disgyblion dros 16 oed dynnu eu hunain allan o addoli ar y cyd.

ADOLYGIAD O'R LLAWLYFR – RHAN 4

Dechrau'n Deg

Mae'r rhaglen Dechrau'n Deg yn cysylltu gyda'r Cyfnod Sylfaen ac mae cyllid ar gael ar ei gyfer yn yr ardaloedd mwyaf difreintiedig i gynorthwyo ysgolion a chyrrff eraill i helpu plant o'r ardaloedd hyn i gael dechrau teg yn yr ysgol.

Mae rhagor o wybodaeth ar gael yn:

http://wales.gov.uk/topics/educationandskills/policy_strategy_and_planning/104009-wag/flyingstart/?skip=1&lang=cy

14-19 oed – Rhaglen Llwybrau Dysgu

Darparu cyfleoedd newydd i rai rhwng 14 -19 oed yn cynnig mwy o hyblygrwydd a dewis mewn pynciau a'r modd y maent yn cael eu dysgu.

Mae'r fframwaith yn cynnwys chwe prif elfen sydd yn syrthio i ddau gategori

- darpariaeth i ddysgwyr
- cefnogaeth i ddysgwyr

Tair elfen y ddarpariaeth i ddysgwyr yw:

- Llwybr Dysgu Unigol
- Mwy o ddewis a hyblygrwydd
- Craidd Dysgu

Tair elfen y gefnogaeth i ddysgwyr yw:

- Hyfforddwr Dysgu
- Cefnogaeth Personol
- Cyngor ac Arweiniad Gyrfaoedd

Cymhwyster y Fagloriaeth Gymreig ôl 16 oed

Cymhwyster yn seiliedig ar gymwysterau traddodiadol (dewisiadau) fel NVQs, Lefel A neu TGAU a'r 'craidd' sydd yn cynnwys Sgiliau Allweddol, model iaith, ymchwiliad unigol, cyfranogiad cymunedol (ABCh) ac addysg yn berthynol i waith. Mae'n darparu fframwaith ac mae'n gatalydd i ddarpariaeth ehangach mwy hyblyg sydd yn unol â Llwybrau Dysgu 14 – 19 oed.

Mae rhagor o wybodaeth am y Cymhwyster Bagloriaeth Gymreig ar gael yn: www.wbq.org.uk

ADOLYGIAD O'R LLAWLYFR – RHAN 4

Cyfrifoldebau Llywodraethwyr

Mae'n ddyletswydd ar lywodraethwyr a phenaethiaid ysgolion a gynhelir i sicrhau bod y cwricwlwm statudol yn cael ei weithredu yn eu hysgolion a'r trefniadau asesu cysylltiedig.

Mae nifer o'r materion sydd yn berthynol i gwmpas, ansawdd, trefniadaeth a rheolaeth addysgu'r cwricwlwm mewn ysgolion yn rhan o reolaeth yr ysgol o ddydd i ddydd ac mae'n syrthio o fewn cyfrifoldebau'r pennaeth. Mater i'r corff llywodraethu yw bod yn atebol am weithrediad y polisïau cenedlaethol i ysgolion ac am lunio polisïau a strategaethau lleol i fonitro eu heffeithlonrwydd. Mater i'r pennaeth yw rheoli gweithrediad ymarferol y polisïau hyn o ddydd i ddydd.

Dylai eich is bwyllgor cwricwlwm gynorthwyo eich corff llywodraethu i gadw dysgu disgyblion wrth galon ei agenda trwy:

- cynorthwyo'r corff llywodraethu llawn i gyflawni'r cyfrifoldebau hyn yn cynnwys er enghraifft:
 - sicrhau bod gweithdrefnau asesu'r cwricwlwm gan athrawon yn cael eu cyflawni;
 - penderfynu polisi ar addysg rhyw;
 - ystyried yr ymagwedd tuag at addysg grefyddol;
 - cymeradwyo'r trefniadau ar gyfer addoli ar y cyd;
 - gwranddo ar apelïadau a chwynion y ymwneud â'r cwricwlwm;
- gwneud penderfyniadau neu helpu'r corff llywodraethu llawn i wneud penderfyniad am agweddau eraill o'r cwricwlwm yn cynnwys polisi'r ysgol ar Anghenion Addysgol Arbennig (AAA);
- monitro neu helpu'r corff llywodraethu llawn i fonitro'r penderfyniadau hynny;
- sicrhau bod gan y corff llywodraethu llawn y wybodaeth a fydd yn ei alluogi i fonitro safonau cyflawniad disgyblion.

8. AROLWG YSGOL

Mae gan y corff llywodraethu rôl bwysig iawn yn sicrhau bod yr ysgol yn darparu addysg o ansawdd da i'r disgyblion. Mae'n rhannu'r cyfrifoldeb hwn gyda'r pennaeth, staff a'r AALI. Gall CDY/CGY ac adroddiad hunan werthuso'r ysgol helpu corff llywodraethu i farnu ar gynnydd yr ysgol. Mae'r Llywodraeth hefyd yn pryderu am safonau ac ansawdd addysg, nid yn unig o ran ansawdd ysgolion unigol, ond hefyd o ran safon y gwasanaeth addysg cyfan. Oherwydd hyn, mae'n bwysig bod yr un meincnodau'n cael eu defnyddio pan wneir dyfarniadau ynglyn ag ansawdd gwahanol ysgolion. I'r diben hwn mae rhaglen systematig yn bodoli i arolygu ysgolion yn rheolaidd.

Dan Adran 28 o Ddeddf Arolygiadau Ysgol 1996 fel y newidiwyd gan ddeddf addysg 2005 a rheoliadau perthnasol, fe arolygir pob ysgol o leiaf unwaith bob chwe mlynedd. Yr asiantaeth sy'n gyfrifol am y system arolygu yng Nghymru yw Arolygaeth Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru, neu Estyn. Mae Estyn yn cyflawni ei gyfrifoldebau arolygu ysgolion trwy arolygwyr annibynnol sy'n cael eu cyflogi dan gytundeb i gynnal arolygiadau yn unol a "Fframwaith Arolygu Cyffredin dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru".

Cynhelir yr arolwg gan Contractwyr ar ran Estyn. Mae Contractwyr yn penodi Arolygydd Cofrestredig ar gyfer pob arolwg sydd wedi ei gofrestru gan Estyn. Caiff yr Arolygydd Cofrestredig gymorth tîm arolygu y mae ef neu hi'n ei recriwtio. Mae'n rhaid i Arolygwyr Cofrestredig a'u timau arolygu fod wedi cwblhau cwrs hyfforddiant a gwerthuso, sydd wedi ei drefnu a'i gymeradwyo gan Estyn, yn llwyddiannus. Rhaid i bod tîm arolygu gynnwys o leiaf un arolygydd 'lleyg' sydd ddim wedi bod darparu neu reoli addysg ysgol, oni bai eu bod wedi gwneud hynny'n wirfoddol. 'Dyw arolygwyr cofrestredig ac aelodau'r tîm ddim i gael unrhyw gysylltiad gyda'r ysgol gan y gall hyn godi amheuan ynglŷn â'u gallu i arolygu ac adrodd yn ddiduedd. Yn ogystal â'r uchod, bydd 'aseswr cyfoed' (rhywun sy'n gweithio fel athro llawn amser mewn ysgol) yn rhan o'r tîm arolygu. Gall yr ysgol sy'n cael arolwg hefyd ddewis cael 'enwebai' (aelod o staff uwch yr ysgol) fydd yn gysylltiad pwysig rhwng yr ysgol a'r tîm arolygu.

Bydd yr arolwg ysgol yn delio gyda phob agwedd o ddarpariaeth yr ysgol, ar wahân i addysg enwadol a chyd addoliad mewn ysgolion gwirfoddol. Caiff yr ysgolion hyn eu harolygu dan adran 50 o'r Ddeddf.